

Тема лекції: Сутність ефективності управління. Показники ефективності управління організацією

План лекції

1. Сутність ефективності управління
2. Показники ефективності управління організацією

1. Ефективність менеджменту – результативність управлінської діяльності, що визначається як відношення отриманих результатів від реалізації певних управлінських важелів в організації до витрат, які супроводжують їх одержання.

При оцінюванні системи менеджменту, яка діє в організації, слід розрізняти економічну, організаційну та соціальну ефективність.

Економічна ефективність менеджменту. Відображає економічні результати діяльності організації за конкретної системи управління. З одного боку, економічну ефективність характеризують показники, що відображають побудову та функціонування систем менеджменту. Це рівень автоматизації робочих місць управлінців, рівень розроблення інструктивного та нормативного матеріалу, загальний діапазон менеджменту, рівень технічної озброєності управлінців тощо. Водночас ефективність систем менеджменту характеризується показниками, які відображають результати виробничо– господарської діяльності організації: величина прибутку, собівартість, обсяг виготовленої продукції, обсяг реалізації продукції, рентабельність, фондомісткість, рівень ліквідності, рівень ризику, коефіцієнти автономії, фінансової стійкості, маневрування, оборотності тощо.

Організаційна ефективність менеджменту. Характеризує якість побудови організації, її системи управління, прийняття управлінських рішень, реакцію системи управління на стреси, конфлікти, організаційні зміни тощо. Її оцінюють за показниками, які відображають якість побудови організації та її системи управління: рівень централізації функцій управління, співвідношення чисельності управлінських працівників між різними рівнями управління, питома вага керівників у загальній чисельності апарату управління, коефіцієнт

ланковості структури менеджменту, швидкість прийняття управлінських рішень тощо.

Соціальна ефективність менеджменту. Відображає вплив менеджменту на процеси формування професійних характеристик працівників, у тому числі керівників, формування корпоративного духу, відповідного психологічного клімату в колективі, атмосфери захищеності й причетності до цілей організації, перспектив розвитку соціальних інституцій тощо. Соціальну ефективність менеджменту можна оцінювати з двох точок зору. З одного боку, її оцінюють за показниками, що відображають соціально–культурну сферу функціонування організації: рівень трудової дисципліни, рівень стабільності кадрів, рівень розвитку соціальної інфраструктури на підприємстві, рівень умов праці тощо. З іншого – за показниками, що відображають вплив на досягнення виробничо–господарських результатів та задоволення потреб ринку: продуктивність праці, зарплатовіддача, рівень задоволення потреб споживачів тощо.

2. В умовах ринкової економіки треба зовсім по-новому побудувати організацію виробництва і праці. У ринковій системі господарювання гостріше постає необхідність поліпшити її продуктивність, збільшити обсяги виробництва на основі удосконалення засобів виробництва і технологічних процесів. Значні зусилля спрямовуються на створення і розвиток малих та середніх підприємств.

Ефективність виробництва показує як його результативність за певних витрат праці, так і ступінь використання всіх наявних ресурсів (природних, матеріальних, трудових, фінансових). Чим більший випуск продукції на одиницю витрат, тим вища ефективність виробництва.

Кількісна сторона ефективності виробництва і управління знаходить своє конкретне вираження у відповідних показниках. Вона переважно вимірюється за допомогою вартісних показників.

Оцінка управлінської праці не завжди може бути визначена прямим шляхом через відсутність формалізованих результатів, кількісної оцінки окремих видів

виконуваної роботи. Тому для виміру її ефективності часто застосовуються непрямі методи.

Критерієм оцінки управлінської праці є її ефективність:

$$E_y = \frac{\text{Ефект (результат)}}{\text{Витрати управлінської праці}}$$

При цьому потрібно пам'ятати, що результат управлінської праці виражається не тільки економічним, але і соціальним ефектом. Що ж до витрат, то вони являють собою живу і уречевлену управлінську працю.

Поняття "ефективність управлінської праці" являє собою тільки економію живої і уречевленої праці, що досягається у сфері управління виробництвом за рахунок оптимізації і раціоналізації управлінської діяльності.

Для визначення економічної ефективності управлінської праці використовуються різні способи: за показниками підприємства і функціонуванням праці управлінського персоналу, обсягом переданої інформації; за якістю і швидкістю прийнятих рішень; за виконанням функцій управлінських ланок.

До показників, що характеризують працю у сфері управління, належать: зниження трудоемності обробки управлінської інформації; скорочення управлінського персоналу, термінів обробки інформації; скорочення втрат робочого часу управлінського персоналу за рахунок поліпшення організації праці; механізації й автоматизації трудоемних операцій у сфері управління. Це показники, які кількісно вимірюються. Такі показники у сфері управління, як підвищення кваліфікації управлінського персоналу, якості роботи, поліпшення умов праці, культура управління тощо, не вимірюються чи вимірюються неповно.

У сфері впливу управлінської праці на виробництво кількісно-вимірювальними показниками є: приріст прибутку; збільшення обсягів реалізації продукції; зростання продуктивності праці; збільшення фондів віддачі; зниження фондоемності; зменшення невиробничих витрат; зниження витрат робочого часу; економія заробітної плати; зниження собівартості продукції; прискорення оборотності обігових коштів; збільшення рентабельності виробництва; підвищення рівня організаційної роботи; підвищення кваліфікації працівників;

зростання технічного рівня оснащення виробництва; підвищення якості продукції; зменшення обсягів незавершеного виробництва.

При визначенні ефективності управління застосовуються різні підходи:

а) розраховують синтетичні показники ефективності управління (коефіцієнт оперативності, надійності тощо);

б) фактичні дані порівнюють з нормативними, плановими або з показниками за попередні роки (нормативи численності апарату управління, економічність управління, продуктивність);

в) застосовують емпіричні формули для розрахунку показників, що характеризують ефективність управління;

г) застосовують якісну оцінку ефективності управління за допомогою експертів.

Для оцінки ефективності управління використовують трудові, вартісні, інформаційні, технічні (технологічні) показники. Найбільш загальні із них - оперативність роботи апарату управління, надійність і оптимальність систем управління.

Ефективність організації управління можна оцінити за іншими загальними показниками, які характеризують стан системи управління на підприємстві:

а) коефіцієнтом якості використання управлінських робіт;

б) коефіцієнтом стабільності кадрів;

в) коефіцієнтом, що характеризує співвідношення між темпами зростання обсягу виробництва і витратами на управління.

Як часткові показники, що характеризують організацію праці управлінського персоналу, застосовують також коефіцієнт використання кваліфікації кадрів і робочого часу, коефіцієнт умов праці і організації робочих місць тощо. На підставі вказаних коефіцієнтів визначають зведений коефіцієнт рівня організації управлінської праці.

На практиці для оцінки ефективності системи управління використовують три групи показників:

1) загальні результативні показники діяльності підприємства - валова продукція в динаміці, вихід валової продукції на одного середньорічного працівника, фондвіддача, прибуток на одного працівника, рентабельність та ін..;

2) показники продуктивності управлінської праці - виробництво валової продукції на одного управлінського працівника або на I людино-день, затрачений в управлінні, суму прибутку на 1 людино-день, затрачений в управлінні тощо;

3) показники економічності апарату управління - питома вага персоналу управління в загальному фонді оплати праці, питома вага витрат на управління у структурі собівартості продукції та ін.

Конкретним результатом удосконалення системи управління може бути зниження витрат на управління, яке досягається за рахунок скорочення кількості управлінських працівників і підвищення продуктивності праці.

Ефективність системи управління можна виразити в такий спосіб:

$$E_y = \frac{E_n}{E},$$

де E_n - ефективність виробництва, яку визначають як відношення фактичної маси прибутку до планової;

E_A - економічність апарату управління, яку визначають як відношення фактичної численності працівників апарату управління до нормативної.

У результаті удосконалення системи управління підприємства дістають економічний і соціальний ефект. Проте не всі складові елементи економічного і соціального ефекту мають кількісне вираження. Тому при оцінці ефективності управління слід враховувати не тільки кількісні, а і якісні показники.

Виконати самостійну роботу:

№11 «Сутність, показників ефективності управління. Напрямки підвищення ефективності»

Контрольні питання:

1. Сутність ефективності менеджменту

2. Економічна ефективність менеджменту
3. Організаційна ефективність менеджменту
4. Соціальна ефективність менеджменту
5. Критерії ефективності управлінської праці
6. Підходи визначення ефективності управління
7. Групи показників ефективності системи управління

Список використаної літератури:

Основна:

1. Гуторова О.О. Менеджмент організації : навч. посібник / О.О. Гуторова. – Х.: Харк. нац. аграр. ун-т. – Х.: ХНАУ, 2017. – 267 с.
2. Менеджмент: Навчальний посібник / Н.С. Краснокутська, О.М. Нащекіна, О.В. Замула та ін. – Харків: «Друкарня Мадрид», 2019. – 231 с.
3. «Менеджмент організації»: навчальний посібник для студентів-магістрів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент» спеціалізації «Менеджмент і бізнес-адміністрування» / Укладачі: Л.Є. Довгань, І.П. Малик, Г.А. Мохонько, М.В. Шкробот. – Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2017. – 271 с.
4. Основи менеджменту: Конспект лекцій [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» освітньо-професійної програми «Менеджмент і бізнес-адміністрування» / КПП ім. Ігоря Сікорського; укладачі: Т.В. Лазоренко, С.О. Пермінова. – Електронні текстові дані (1 файл: 560 КБ). Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського. 2021. 166 с.
5. Саюн О.В. «Основи менеджменту»: Навчальний посібник - Черкаси – 2014. - 216 с.
6. Фінансовий менеджмент: підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки; [М. І. Крупка, О. М. Ковалюк, В. М. Коваленко та ін.]. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 440 с.

Додаткова:

1. Бердинець М. Д. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі [текст] навч. посіб. / М. Д. Бердинець, А. В. Сурженко. – К.: «Центр учбової літератури», 2016. – 352 с.
2. Марченко О. М. Практикум з менеджменту: навч. посіб. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021.- 224 с.
3. Менеджмент: навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, С. М. Макуха та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. С. Шевченко. – Х.: Право, 2013. – 216 с.
4. Сумець О. М. Стратегічний менеджмент: підручник / О. М. Сумець; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кременч. льот. коледж. – Харків: ХНУВС, 2021. – 208 с.

Інформаційні ресурси

1. <https://inter.ptngu.com>
2. <https://zakon.rada.gov.ua>